

Kurinnyy Ye. V. Social and legal requirements of combating corruption in Ukraine.

The author has considered questions concerning the social and legal needs against corruption in Ukraine. In particular, he has noted that the positive assessment of a particular country is directly dependent on the full and timely implementation of key social needs - those of objective social challenges, problems and tasks, awareness and willingness to implement which forms the groups (species) public interests should be the main content of state (power) policy, and therefore have the appropriate legal regulation.

If for much of the bureaucracy substitution of general interest from private individual and exceptional cases everyday system goes into constant search for their own profit, public benefit of state-power operation of the machine becomes virtually impossible, and it is the main obstacle to its development.

For complete and comprehensive study of the social origins and causes of corruption should facilitate their consideration as an integral part of social immorality – this state of society and the state, which largely offset value potential of morality and law.

Due to the low efficiency of existing legal anti-corruption measures the author has proposed further issues of research carried out with the use of such new categories as "legal requirements" and "object right."

The optimal size of the system of legal needs in combating corruption in Ukraine should consist of three levels corresponding requirements: a) the level of organizational and functional needs; b) the level of force needs punitive nature; c) the need to establish a new level of civilization Ukrainian matrix.

Solving the problem of creating a new social structure of Ukraine will not only restore full operation of basic categories such as morality and law, but also applied in the social life of other valuable principles inherent in the modern developed world

Keywords: social needs, public interest, corruption, social immorality, object of law, formats of legal anti-corruption needs, civilizational matrix.

Надійшла до редакції 23.12.2014

Лошицький М. В

доктор юридичних наук, доцент
(Національна академія внутрішніх справ)

УДК 342.95 : 351.74

ВДОСКОНАЛЕННЯ ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ЗАСОБАМИ ПОЛІЦЕЙСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Розглянуто питання пошуку та пропозицій до сучасних підходів щодо вдосконалення охорони громадського порядку засобами поліцейсько-міліцейської діяльності.

Ключові слова: громадський порядок, поліцейська діяльність, охорона громадського порядку.

Постановка проблеми. Поліція – це невід'ємна частина будь-якої держави, що відіграє головну роль у забезпеченні внутрішньої безпеки країни. У кожного народу, який створив свою державність, неминуче виникає потреба в особливій організації, метою існування якої є боротьба із правопорушеннями та охорона громадського порядку.

Еволюційний розвиток держави обумовив виокремлення поліцейського аспекту її діяльності, що спричинено прагненням до упорядкування суспільних відносин з метою забезпечення правопорядку та безпеки громадян, створення належних умов для реалізації кожним з них суб'єктивних прав і свобод.

Одним із найважливіших завдань держави донині залишається розбудова сучасної ефективної поліцейської системи, суб'єкти якої наділені повноваженнями застосування легітимного примусу при охороні суспільного блага та протидії існуючим загрозам (небезпекам).

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Свого часу питанням охорони громадського порядку правоохоронними органами приділяли увагу В.Б. Авер'янов, О.М. Бандурка, Д.М. Бахрах, Ю.П. Битяк, І.П. Голосніченко, Є.В. Додін, М.М. Дорогих, М.І. Єропкін, Л.В. Коваль, В.К. Колпаков, С.Ф. Константинов, О.П. Коренєв, В.А. Куліков, В.В. Лазарєв, О.А. Мартиненко, Н.Р. Нижник, В.І. Олефір, В.М. Плішкін та ін.

Але, на жаль, глибокого наукового дослідження сучасного підходу вдосконалення охорони громадського порядку засобами поліцейської (міліцейської) діяльності не проводилось.

Тому **метою** даної роботи став пошук та пропозиції до сучасних підходів щодо вдосконалення охорони громадського порядку засобами поліцейсько-міліцейської діяльності.

Викладосновного матеріалу. Сьогодні орієнтація на потреби населення у правоохоронній сфері лежить в основі функції постановки цілей поліцейської організації. Цільова установка на задоволення потреб населення дозволяє наповнити конкретним змістом абстрактні цілі поліцейських організацій, закріплені у чинному законодавстві (наприклад, захист життя, здоров'я, прав і свобод особистості, власності, інтересів суспільства і держави від злочинних посягань), деталізувати їх до рівня безпосередньо вирішуваних завдань, чітко визначити пріоритети, напрямки, стратегії поліцейської діяльності.

Реформування пов'язується з розвитком правового забезпечення поліцейської діяльності, переважаючою тенденцією до децентралізації управління, класичною побудовою організації.

За роки незалежності МВС не змінило успадковану від СРСР мілітаризовану модель діяльності, що особливо впливало на тактику охорони громадського порядку, орієнтовану переважно на жорстке реагування в умовах масових заворушень [1].

Процес удосконалення охорони громадського порядку і забезпечення громадської безпеки має базуватися на принципах: верховенства закону, провадження діяльності відповідних підрозділів міліції виключно з метою захисту життя, здоров'я, прав і свобод людини, інтересів суспільства та держави від протиправних посягань; єдності системи органів внутрішніх справ України, її максимальної економічності і гнучкості структурної побудови; першочергового забезпечення діяльності й розвитку низових ланок органів внутрішніх справ як основи МВС України; пріоритетності орієнтації служби і підрозділу на вирішення завдань боротьби зі злочинністю та підтримання

громадської безпеки; тісної співпраці з місцевими органами державної виконавчої влади щодо забезпечення правопорядку на їхніх територіях; участі у наданні соціальної та правової допомоги громадянам; сприяння у межах своєї компетенції державним органам, підприємствам, установам і організаціям у виконанні покладених на них законом обов'язків.

Головним завданням служб МВС України, покликаних забезпечувати охорону громадського порядку і громадську безпеку, є забезпечення внутрішнього правопорядку в державі, що передбачає виконання певних функцій, зокрема:

- попередження, виявлення, припинення злочинів та інших правопорушень, встановлення та затримання осіб, які їх вчинили;
- визначення тактики і стратегії забезпечення громадського порядку;
- профілактика правопорушень;
- нагляд за дотриманням громадянами та посадовими особами підприємств, установ і організацій, незалежно від форм власності, чинного законодавства та нагляд за особами з антисоціальною поведінкою, які перебувають на обліку в міліції.

Визначаючи критерії забезпечення органами внутрішніх справ охорони громадського порядку на вулицях, площах та в інших громадських місцях, слід зауважити, що головний принцип цієї роботи повинен полягати у визначенні оптимальної кількості працівників міліції (стройових підрозділів) для несення служби на території, що обслуговується, і досягнення максимальної їх мобільності з метою забезпечення прибуття до місця події та порушення громадського порядку у найкоротший термін (до 3-5 хвилин). Наприклад, у 10 найбільших містах США на одного працівника поліції (з охорони громадського порядку) припадає від 232 до 714 мешканців, в тому числі: Детройт і Філадельфії – 232, Чикаго – 250, Нью-Йорку – 277, Х'юстоні – 400, Лос-Анджелесі – 455, Феніксі – 526, Сан-Антоніо – 667, Сан-Дієго – 714 [2].

Відповідно до вимог Міністерства внутрішніх справ України щодо підвищення ролі служби дільничних інспекторів міліції у боротьбі із злочинністю та іншими правопорушеннями на сучасному етапі можливим є створення стаціонарних пунктів міліції у міській зоні обслуговування, на які у підпорядкування старшого дільничного інспектора міліції слід закріпити до 5 працівників міліції; 1 оперуповноваженого карного розшуку; 4 міліціонерів патрульно-постової служби.

За цими ж пунктами міліції, починаючи з першого курсу, закріплювати слухачів і курсантів навчальних закладів системи МВС України на весь термін їх навчання як виконуючих обов'язки помічників дільничних інспекторів міліції.

З метою підвищення ефективності забезпечення охорони громадського порядку та набуття навичок у практичній діяльності ОВС слід запровадити практику систематичного використання у складі діючих нарядів з охорони громадського порядку ОВС слухачів і курсантів навчальних закладів системи МВС України.

У зв'язку з тим, що законодавство України не забезпечує чіткого та системного визначення громадського порядку, існує необхідність розробки проекту Закону "Про охорону громадського порядку в Україні" (аналогічні закони прийняті та діють в Англії, Норвегії, Македонії та інших державах), в якому слід сформулювати поняття громадського порядку та механізм його забезпечення в громадських місцях, а також коло суб'єктів, на яких покладається функції з його охорони.

Головним напрямом розвитку міліції громадської безпеки є підвищення дієвості управління й удосконалення організаційно-штатної побудови її системи без зміни основних функцій.

Організаційно-штатну перебудову міліції громадської безпеки бажано здійснювати з урахуванням вимог Стратегії розвитку органів внутрішніх справ України, в аспекті того, що частина функцій з підтримки правопорядку (патрулювання громадських місць, дотримання правил торгівлі та паркування транспортних засобів тощо) буде передана під юрисдикцію місцевої (муніципальної) поліції, створеної за рішенням місцевих органів самоврядування, та фінансуватиметься за їх рахунок. Контроль за діяльністю місцевої (муніципальної) поліції здійснюватимуть Служба національної поліції та місцеві органи самоврядування. Створення місцевої (муніципальної) поліції буде здійснюватися поступово, з урахуванням особливостей кожного регіону, що передбачатиме можливість запровадження декількох альтернативних моделей [1].

Переглядаючи систему Єдиної дислокації, слід врахувати у ній усі підрозділи міліції громадської безпеки, Національної гвардії України з метою забезпечення реальної присутності міліції на вулицях й в інших громадських місцях, працівників приватних охоронних установ.

Служба дільничних інспекторів міліції має бути центральною ланкою профілактики правопорушень; в майбутньому, відповідно до проекту Кодексу України про адміністративні правопорушення, слід розглянути питання розширення їх повноважень щодо права прийняття рішень стосовно адміністративних правопорушень.

Важливу роль у виконанні завдань з охорони громадського порядку повинна відігравати об'єднана з ДАІ (її планується ліквідувати) патрульна служба; її працівники перебуватимуть у максимально тісних повсякденних контактах з населенням, яке являє собою увесь спектр соціальних, освітянських і професійних категорій, політичних переконань і релігійних світоглядів. Патрульні виконуватимуть різні поліцейські функції: усувати порушення громадського порядку, припиняти злочини, здійснювати профілактичні заходи, регулювати і контролювати дорожній рух, брати участь в розшуку злочинців, збирати інформацію, необхідну для інших галузевих служб, надавати допомогу громадянам в екстремальних ситуаціях, не пов'язаних із правопорушеннями.

Суттєвою характерною рисою повинно бути те, що функції патрульних нарядів не обмежуватимуться охороною порядку лише на вулицях й в інших

громадських місцях, а поширюватимуться і на житловий сектор.

Патрульних доцільно наділити більш широкими повноваженнями: надати право виносити офіційне застереження про недопустимість подальшої протиправної поведінки, затримувати порушників, робити обшуки, застосовувати заходи фізичного впливу, використовувати гумові кийки, наручники, вогнепальну зброю, гранати із сльозоточивим газом тощо.

У практиці патрулювання доречно використовувати такі види патрулювання: піше, кінне, з використанням автотранспортних засобів, велосипедів, вертольотів, катерів тощо.

Піше патрулювання залишається достатньо ефективним і дозволяє встановлювати тісні контакти з населенням і пильніше слідкувати за оперативною обстановкою на маршруті та за оперативно значущим об'єктом. Воно буде застосовуватися більшою мірою в районах з високим рівнем злочинності, в ділових і торгівельних центрах міст, у спальних районах з багатоповерховими будинками.

Кінні патрулі виставлятимуться у паркових зонах і сільській місцевості, або коли міліції доводиться мати справу з натовпом народу в період проведення вуличних походів, маніфестацій, свят, масових спортивних заходів.

Автопатрулі, оснащені необхідною апаратурою і засобами для надання термінової допомоги населенню і затримання злочинців та правопорушників, застосовуватимуться, як правило, практично усіма підрозділами у міській та сільській місцевості.

Особлива увага повинна приділятися технічному забезпеченню патрульної служби, зокрема її інформаційному забезпеченню, яке надасть можливість з патрульної машини, оснащеної електронно-обчислювальним пристроєм, отримувати в короткий час будь-яку інформацію з банку відомостей інформаційного центру міліції.

У ході розробки планів дислокації патрульних нарядів мають бути враховані як постійні, так і перемінні фактори, які відрізняють територію, що обслуговується підрозділом охорони громадського порядку (чисельність осілого і транзитного населення, його структура, вікові характеристики і концентрація, кількість, способи, місце і час раніше скоєних злочинів за місяці, дні тижня і час доби), які потребують посиленого нагляду міліції (банки, магазини, ресторани, нічні заклади, стадіони і спортивні арени, лісові масиви, пляжі, будівельні майданчики, кінцеві зупинки транспорту тощо).

Особливо враховуються чисельність і професійна кваліфікація персоналу, призначеного для несення патрульної служби, що визначається через досвід й аналіз практики, ступінь довіри мешканців до міліції (поліції) і їх впевненість у її можливостях. При цьому сили і засоби групуються таким чином, щоб сконцентрувати їх в місцях підвищеного ризику у найбільш небезпечний час, що дасть змогу гнучко маневрувати ними, максимально використовувати персонал міліції залежно від ситуацій, які складаються, наявності надзвичайної обстановки і одночасно створювати враження тотальної і постійної присутності міліції.

Наряди, як правило, не повинні патрулювати ділянку двічі за одним і тим само маршрутом і графіком, аби позбавити злочинців і правопорушників можливості коректувати свої дії.

Для підвищення ефективності діяльності міліції громадської безпеки слід забезпечити:

- зміцнення взаємодії галузевих служб і підрозділів міліції між собою, з іншими правоохоронними органами і громадськістю;
- подальшу спеціалізацію по боротьбі з конкретними видами правопорушень;
- покращання професійної підготовки особового складу;
- оптимізацію системи інформаційного забезпечення.

У практичну діяльність міліції можна запровадити спеціальні патрулі, які представляють собою групи працівників міліції в цивільному й орієнтуються на виявлення підозрюваних власними силами, їх затримання; з'ясування особистості і намірів, збір у необхідних випадках доказів злочинів і правопорушень, пошук свідків тощо. Ці групи використовуються у місцях, де складається найбільш напружена обстановка. Спеціальні патрулі розподіляються на дві частини, одна з яких несе службу на автомобілях, без розпізнавальних знаків міліції, що сприяє більшій ефективності виявлення правопорушників в громадських місцях.

Для підвищення авторитету патрульної служби міліції серед населення керівництву міліції слід активно здійснювати широку пропаганду успіхів у діяльності цієї служби, приділяти особливу увагу добору і підготовці достойних кандидатів для роботи в ній, методичному і технічному забезпеченню її функціонування.

Ширше слід запровадити заходи щодо забезпечення тісного контакту патрульної служби з населенням та залучення його для надання допомоги міліції на безоплатній основі та з використанням матеріальних стимулів.

У ході виконання цих функцій стосовно превентивної роботи міліції громадської безпеки основними показниками повинні бути відомості про кількість:

- виданих офіційних застережень (попереджень про недопустимість подальшої антигромадської поведінки);
- направлених до суду подань про встановлення адміністративного нагляду за особами, які скоювали правопорушення;
- вилученої із незаконного володіння зброї, наркотичних і вибухових речовин;
- кількості проведених операцій з патрулювання і забезпечення порядку під час масових маніфестацій, страйків, спортивних і культурних заходів, перевірок вантажів, що перевозилися, тощо;
- лекцій, бесід та інших виступів профілактичного характеру з метою інформування населення про заходи щодо забезпечення особистої майнової безпеки.

Зростання рівня злочинності і складна криміногенна обстановка потребують налагодження більш тісної взаємодії працівників органів внутрішніх

справ з населенням і громадськими формуваннями.

Головною метою функціонування громадських формувань є профілактична, попереджувальна спрямованість їхньої роботи.

Сьогодні найбільш актуальним є питання відродження діяльності добровільних народних дружин та інших громадських формувань, які раніше брали активну участь в охороні громадського порядку та профілактиці правопорушень, відповідно до Закону України від 22.06.2000 "Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону" [3].

Велінням часу є розробка відповідних адекватних заходів стосовно форм взаємодії органів внутрішніх справ із населенням, участі громадськості в охороні громадського порядку та профілактичній роботі.

Висновки. Таким чином, з метою реалізації проаналізованих напрямів удосконалення охорони громадського порядку в сучасних умовах необхідно реалізувати такі заходи:

1) на основі аналізу стану охорони громадського порядку слід підготувати концепцію про посилення охорони громадського порядку на вулицях та в інших громадських місцях, передбачивши заходи щодо суттєвого покращення цієї роботи, зміцнення патрульної служби, підвищення її активності, маневреності, посилення взаємодії з народними дружинами, дільничними інспекторами міліції, дорожньо-патрульною службою. Центр уваги перенести на індивідуальну роботу з міліціонерами, їх навчання і надання практичної допомоги в набутті і вдосконаленні навичок міліцейської служби;

2) з метою чіткої регламентації проведення масових заходів в Україні підготувати та ухвалити проект Закону "Про масові заходи в Україні";

3) розробити програми навчання представників громадськості, які беруть участь у роботі правоохоронних громадських формувань; організувати їх навчання на базі громадських пунктів охорони порядку, в органах внутрішніх справ, навчальних закладах системи МВС України;

4) розробити систему заходів морального і матеріального заохочення громадськості за участь у правоохоронній діяльності, надання допомоги з боку правоохоронних органів;

5) вийти з пропозиціями до місцевих періодичних видань, в тому числі і до видань, що безкоштовно розповсюджуються серед населення, про створення рубрик "Інформування населення про стан правопорядку у мікрорайонах";

6) з метою використання потенціалу колишніх працівників міліції, військовослужбовців, працівників державних органів створити добровільний резерв міліції і використовувати його у пропагандистській, аналітичній роботі, навчанні, розробці матеріалів методичного характеру тощо;

7) відновити роботу громадських пунктів охорони порядку. З урахуванням регіональних особливостей організувати роботу цих пунктів для координації діяльності громадських формувань, трудових колективів, населення з охорони громадського порядку, профілактики правопорушень за місцем проживання громадян;

8) створити в обласних центрах, великих містах центри соціальної реабілітації для осіб, які повернулися з місць позбавлення волі, а також які не мають визначеного місця проживання, займаються бродяжництвом, втратили зв'язок з родинами;

10) вивчити організаційні та нормативно-правові документи, якими керуються у своїй діяльності підрозділи поліції зарубіжних країн, що забезпечують зовнішні функції з охорони громадського порядку та громадської безпеки. Відповідно до цього розробити альтернативний існуючому Статуту патрульно-постової служби міліції України документ, основною формою якого повинно бути ситуаційне регламентування дій працівників міліції при виконанні ними своїх службових функцій;

11) розробити та ввести в дію систему термінового зв'язку населення з міліцією в містах і селищах міського типу, на автомагістралях з метою оперативного реагування на правопорушення, забезпечити засобами радіозв'язку з черговими частинами міліції водіїв громадського транспорту, використовувати для цього домофони в житлових будинках та їх сторожову вахту (консьєржів).

Бібліографічні посилання

1. Стратегія розвитку органів внутрішніх справ / МВС України. Офіційний веб-сайт [Електр. ресурс]. – Режим доступу : <http://mvs.gov.ua/mvs/control/main/publish/221365>.
2. *Олефір В. І.* Охорона громадського порядку в сучасних умовах : навч.-метод. посібник / *Олефір В. І., Черней В. В., Лошицький М. В.* – К. : Нац. акад. внутр. справ України, 2003. – 133 с.
3. Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону : Закон України від 22 червня 2000 р. // ВВР України. – 2000. – № 40. – Ст. 338.

Лошицкий М. В. Усовершенствование охраны общественного порядка в современных условиях средствами полицейской (милицейской) деятельности. Рассмотрены вопросы поиска и предложений к современным подходам по совершенствованию охраны общественного порядка средствами полицейско-милицейской деятельности.

Ключевые слова: *общественный порядок, полицейская деятельность, охрана общественного порядка.*

Loshyts'kyu M. V. **Improving public order maintenance in modern terms by means of police activity.** The article considers the search and offers to modern approaches to improve public order police and agents of the police.

The process of improving public order maintenance and ensuring of public safety should be based on principles of the rule of enactment, implementation of relevant police units solely to protect the life, health, human rights and freedoms and the interests of society and the state from illegal encroachments; unity of the internal affairs of Ukraine, its maximum efficiency and flexibility of structural construction; primary provision and development of grassroots units of the internal affairs bodies as a basis of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine; priority of orientation of service unit to meet the challenges of fighting crime and maintaining public safety; close cooperation with local executive authorities to ensure law and order in their territories; participate in the granting of social and legal assistance to citizens; promoting within its competence, public authorities, enterprises, institutions and organizations in carrying out their legal obligations.

The main objective of Internal Affairs of Ukraine services designed to ensure public order and public safety is an ensuring of internal law and order in the state, which provides the following functions: prevention, detection, stopping of crimes and other offenses, determination

and detention of persons who have committed them; defining tactics and strategies of public order; prevention of crime; supervision of compliance with citizens and officials of enterprises, institutions and organizations, regardless of ownership, the observance of current legislation; supervision of individuals with anti-social behavior that are registered with the police.

The main focus of public security police is to increase the effectiveness of the management and improvement of organizational building system without changing its basic functions.

Based on the analysis of the state of public order maintenance the author has suggested: to develop the concept of strengthening public order maintenance in the streets and other public places; prepare and approve the draft Law of Ukraine "On the mass events in Ukraine"; develop a training program for members of the public who take part in the law enforcement community groups; to reopen the public points of order and so on.

Keywords: *public order, policing, public order maintenance.*

Надійшла до редакції 17.12.2014

Боняк В. О.

кандидат юридичних наук, доцент
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

УДК 351.741

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОРГАНІВ ОХОРОНИ ПРАВОПОРЯДКУ УКРАЇНИ: ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

Розглянуто сучасну систему органів охорони правопорядку України; виокремлено ознаки цих органів; проаналізовано шляхи оптимізації організації і функціонування органів охорони правопорядку в умовах їхнього реформування.

Ключові слова: *правоохоронні органи, органи охорони правопорядку, реформування, концепція.*

Постановка проблеми. Умови становлення України як демократичної, правової держави закономірно викликають інтерес до проблематики організації й функціонування правоохоронних органів, зокрема їх провідної складової – органів охорони правопорядку, на які покладено важливі завдання із утвердження законності, захисту життя, здоров'я, прав і свобод людини, власності, природного середовища, державного кордону, інтересів суспільства і держави від протиправних посягань. Європейська інтеграція України зобов'язує нашу державу забезпечити ефективне функціонування інститутів, які гарантуватимуть верховенство права, додержання прав і свобод людини і громадянина, їх ефективний захист [1], а події, що відбуваються останнім часом у нашій державі, надзвичайно актуалізують пошуки та запровадження нових підходів щодо реформування правоохоронних органів України, яким у державному апараті належить чільне місце.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Складність та значущість питання про систему органів охорони